

ויברך אתם משה - פרשת פקודי - Moshe's First Beracha

(מג) וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וַהֲנִה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' כִּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה.

#	Blessing Occasion	Date (Hebrew Calendar)	Hebrew Year	Torah Reference	Notes
1	Completion of Mishkan construction	25th of Kislev	2449	Exodus 39:43	Moses saw the completed work and "blessed them."
2	Inauguration of the Mishkan	1st of Nissan	2449	Leviticus 9:22–23	Moses and Aaron blessed the people after offerings were brought.
3	Before Moses's death (tribal blessings)	7th of Adar	2488	Deuteronomy 33:1	Moses blessed each of the tribes in a farewell speech before his death.

אור החיים שמות ל"ט:מ"ג

ויברך אותם משה – טעם שהוצרך לומר משה ולא סמך על זכרוננו בסמוך, לומר לא תהיה ברכה זו קלה בעיניך כי משה איש האלהים ברכם ודבר גדול הודיע הכתוב בדבר זה, ולטעם זה הוא שהודיע הכתוב ואמר ויברך אותם וזולת היות משה אין התורה מגדת אם יברך אדם לחבירו.

רש"י - (מג) ויברך אתם משה – אמר להם **יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם**, ויהי נועם י"י וגו' (תהלים צ"ז:ז), והוא מאחד עשר מזמורים שבתפילה למשה.

רש"ר הירש שמות ל"ט:מ"ג

שמחה זו על מילוי חובה בהתלהבות, חירות זו שבה שמעו בקול ה' והישמעות זו מתוך החירות, באה לאדם דווקא כאשר הוא משעבד עצמו לגמרי לרצון ה', דבר המביא תחושה של מימוש עצמי ושמחה שאין לה אח ורע. זוהי התכונה המובהקת של השלימות המוסרית הגבוהה ביותר במעשי האדם מישראל. זה מה שמראה שהאדם הוא עבד ה'. ויברך אתם משה – חז"ל מוצאים את תוכן ברכתו בפסוק המסיים את תפילתו הגדולה "תַּפְּלָה לְמֹשֶׁה" (תהילים צ). משה מאציל את ברכתו הנשגבה ביותר ומביע את משאלתו מעומקא דלבא ששמיעה זו בקול ה' מתוך חירות, תישאר תמיד התכונה האופיינית הראשית של חיי-מצוות יהודיים. תפילה זו מסתיימת במילים: "יִרְאָה אֶל־עַבְדֶּיךָ פֶּעֶלְךָ וְהַדָּרֶךְ עַל־בְּנֵיהֶם: וְיִהְיֶה נָעִם אֲדֹנָי אֱלֹקֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כֹּנֶנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כֹּנֶנָהוּ!". "מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כֹּנֶנָה עֲלֵינוּ": זו החירות; "וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כֹּנֶנָהוּ": זוהי השמיעה בקול ה'. רק שתיהן יחד, באיחוד של קירבה, מבטיחות לנו את ה"נועם", האושר העילאי, שה' מכין עבורנו אם נקדיש את עצמנו אליו כאדוננו.

ר' י"ש ריגיון שמות ל"ט:מ"ג

ויברך אתם משה – כבר ביארנו שבשעת מתן תורה זכו **ישראל למעלה הנפלאה להיות לבם מצייר דרכי החכמה בטבע**, כמו שהיה קודם חטאו של אדה"ר, אבל משחטאו בעגל נאבדה מהם הסגולה הזאת, והנה עתה שנבנה המשכן והבטיח השם ב"ה שישכון בתוכם, היה זה הכנה חדשה שיזכו למתנה הגדולה הזאת אם יטיבו מעשיהם, **ולכן ברך אותם משה שיזכו לטובה הזאת**, ומה מתקו דברי חז"ל שאמרו שהתפלל עליהם ויהי נועם ה' אליהם וגו' ומעשה ידינו כוננהו, כי כל המזמור ההוא נוסד על הכונה הזאת, **ובו התפלל משה על עם ישראל שירחם ה' עליהם ויתקן העולם כמבראשונה קודם חטא אדה"ר**:

ויברך אתם משה - פרשת פקודי - Moshe's First Beracha

נצ"ב - ויברך אותם משה – לפי הפשט אישר חילם שיהיה ראוי שתשרה השכינה בתוכו, ובתוספתא תניא: מה היתה הברכה, אמר להם, תשרה שכינה במעשה ידיהם. ר"מ אומר, כך ברכו, "ה' אלהי אבותיכם וגו'", כשם שנתעסקתם במלאכת המשכן ושרתה שכינה על מעשי ידיכם, כך תזכו ותבנו לפניו בית הבחירה ותשרה שכינה על מעשי ידיכם. לפי זה פירש ר"מ שידע שתשרה שכינה על מעשי ידיהם מזה שנעשה בסייעתא דשמיא בהצלחה נפלאה, וברכם שיהיה כן בבית המקדש.

אברבנאל ל"ט:מ"ג

(מג) ויראה מסגנון הפסוקים האלה שהאומנים חכמי לב אשר עשו את המלאכה כאשר שמעו מפי משה את כל אשר צוה השם לעשות במלאכה ההיא. עשו מלאכתם באהליהם ולא הראו למשה דבר ממה שהיו עושים. וגם משה לא הלך לראות מה המה עושים באהליהם עד שנשלמה ומפני זה זכר הכתוב כאן כל הכלים שהביאו לפניו אחד לאחד בסדרם כפי הנחתם כדי שיראה חכמתם במלאכה ההיא ושלא שגו בה כלל. ולכך אמר בסוף הספור הזה וירא משה את כל המלאכה לא בזמן שהיו עושים בה, אבל ראה אותה אחרי הגמרה ותמה מאד איך הם ולא אחד מהם לא שגג בדבר מהדברים ההמה שעשו ולא שכחו מה שצוה להם בו דבר כי המורה על רוב חכמתם וזריזותם לעבודת השם ולכך בירך אותם משה כי ראויים היו לברכה. וזה טעם הספור הזה ולמה נזכרו כאן פעם אחרת הדברים הנעשים, והותרה השאלה הט':

רלב"ג ביאור הפרשה - (מג) וירא משה את כל המלאכה, והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו, ויברך אתם משה – למדנו מזה שראוי למנהיג לברך המונהגים ממנו כאשר ישמעו אל דבריו, כדי שיהיו יותר זריזים לעשות רצונו. ולזה ברך משה ישראל כשעשו רצון ה' יתעלה, כדי שיהיו יותר זריזים לעשות רצונו.

רלב"ג תועלות - (מג) התועלת החמישי הוא במידות, והוא שראוי למי שידריך האנשים אל הטוב, שישבחם ויברכם בהשִׁמְעָם לדבריו, ואף על פי שהמכוון אינו אלא לתועלתם, כי זה ממה ששישים זריזין יותר לשמוע אל דבריו, וימשך לזה התועלת אשר יכוין אליו המנהיג ההוא. הלא תראה שכבר ברך משה את ישראל כאשר עשו דבר המלאכה על השלמות לפי מה שצוה אותם ה' יתעלה.

כלי יקר - וירא משה את כל המלאכה, יש לדקדק למה נאמר מתחילה ותכל כל עבודת משכן אהל מועד, וכן נאמר בסוף כן עשו בני ישראל את כל העבודה, למה קראה מתחילה עבודה ואחר כך מלאכה, ועוד נראה הכפל בשני פסוקים אלו, .

על כן נראה לפרש זה, על פי המדרש הדורש כל מעשה המשכן כנגד מעשה בראשית עיין כל המדרש ברבינו בחיי פרשה זו מלבד הרבה דמיונות שהוסיף הרב משלו, ובזה יתישב גם כן לשון עבודה ומלאכה

כי על מלאכת המשכן שייך לומר לשון עבודה כי בה עבדו אל השי"ת ואין עבודה כי אם מן העבד אל האדון

אבל לשון מלאכה נופל במלאכת שמים וארץ כי מה שהפועל עושה לעצמו נקרא מלאכה וכמ"ש במעשה בראשית ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו וגו' (בראשית ב.ב.). וכמו שמצינו במעשה בראשית שנאמר בכל מלאכה כי טוב ובסוף אמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב (שם א.לא) כי יש לך דברים שהם טובים כשהם כל אחד בפני עצמו אבל כשהם מעורבים יחד אינן טובים כי אין זיווגם עולה יפה, על כן אמר במעשה בראשית שכולם היו טובים כשהיו כל אחד מהם בעצמו דהיינו טוב פרטי, ואחר כך אמר שגם טוב כללי היה בהם כי גם אחר שנתחברו כולם יחד היה חבורם טוב לכך חזר ואמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד.

כך בעבודת המשכן מתחילה אמר ותכל כל עבודת משכן אהל העדות ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו, שמשמע שכל אחד בפני עצמו נעשה כאשר צוה ה' את משה, אבל עדיין לא פורש שאחר שנעשה הכל אז סדרו את כל עבודה ועבודה על מקומו המיוחד לו דהיינו טוב כללי, על כן חזר ואמר ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו בני ישראל את כל העבודה, כי היה בהם טוב כללי שנעשו על הסדר הנכון דהיינו חיבור כל העבודה ביחד.

ואח"כ חזר לבאר שכל מה שעשו נעשה על ציווי מלאכת העולמות שמים וארץ זה"ש וירא משה את כל המלאכה היינו מלאכת מעשה בראשית והנה עשו אותה ר"ל שעשו דוגמת אותה מלאכה כאילו היתה היא ממש אותה המלאכה לפיכך ויברך אותם משה.

ויברך אתם משה - פרשת פקודי - Moshe's First Beracha

Moshe's Beracha Matching Game

Instructions: Match the *parshan* in Column A with the *lettered explanation* in Column B.

Column A: Opinion Source	Column B: Reason for the Beracha
1. Rashi	A. Moshe saw that every detail was done with wisdom and care—none of the work was wrong or forgotten.
2. Rav Hirsch	B. A leader should bless the people to encourage them to continue doing Hashem's will with energy.
3. Tosefta (quoted)	C. He blessed them that just like the Mishkan had the Shechinah rest on it, the same should happen to the future Beit HaMikdash.
4. Abarbanel	D. The blessing acknowledged their merit in rebuilding their spiritual status after the sin of the Golden Calf.
5. Rabbi Reggio	E. Moshe prayed for God's presence to rest on the work of their hands.
6. Ralbag	F. It was a blessing that recognized the moral greatness of a free people choosing to serve Hashem with joy and dedication.
7. Netziv	G. The blessing was so the Shechinah would dwell among them—it was fitting after their efforts.

1. What was the occasion of Moses' first recorded blessing in the Torah?

- a) The inauguration of the Mishkan
- b) The completion of the Mishkan's construction
- c) Before Moses' death
- d) After receiving the Ten Commandments

2. According to the Or HaChaim commentary, why does the Torah specifically mention that "Moses blessed them"?

- a) To emphasize Moses' humility
- b) To highlight the importance of the blessing
- c) To contrast with Aaron's blessing
- d) To fulfill a divine commandment

ויברך אתם משה - פרשת פקודי - Moshe's First Beracha

3. Which psalm do the rabbis associate with the content of Moses' blessing upon completion of the Mishkan?

- a) Psalm 23
- b) Psalm 90
- c) Psalm 118
- d) Psalm 150

4. According to Rabbi Samson Raphael Hirsch, what quality does Moses' blessing emphasize about the Israelites' work on the Mishkan?

- a) Their artistic skill
- b) Their financial generosity
- c) Their moral perfection through joyful obedience
- d) Their leadership abilities

5. The Netziv's commentary suggests that Moses' blessing was:

- a) A prayer for divine protection
- b) An affirmation of the people's worthiness for the divine presence
- c) A prediction of future success in battle
- d) A transfer of spiritual authority to Joshua

Short Answer Questions

1. Compare and contrast the three occasions when Moses gave blessings as described in the text. How do the timing and circumstances of each blessing differ, and what might this suggest about the significance of blessings in biblical narratives?

2. Analyze the commentary of Or HaChaim on Exodus 39:43. How does his interpretation expand our understanding of the importance of Moses' blessing after the completion of the Mishkan?

3. Rabbi Samson Raphael Hirsch connects Moses' blessing to the concept of freedom through obedience to God's will. Critically evaluate this paradoxical idea in the context of the Mishkan's construction and its broader implications for Jewish thought.

4. The Netziv suggests that Moses' blessing was an affirmation of the Israelites' worthiness for the Divine Presence to dwell among them. How does this interpretation relate to the overall purpose of the Mishkan, and what theological implications does it carry?

5. Several commentators draw parallels between the construction of the Mishkan and the creation of the world. Examine the textual and thematic connections between these two events, and discuss how this comparison